

1928

برنجی جلد

0534

tehran

712

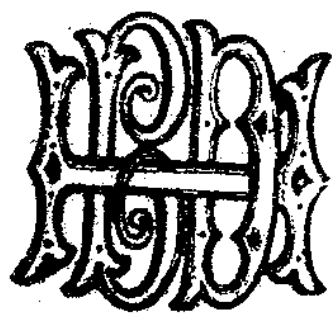
فہرست بیلیکسی مجموعہ سی

فہرست بیلیکسی درنگی عمومی مرکزی طرفندہ نشر اولونور

مدیری :

ضیاء السیہ فخری

خلق بیلیکسی درنگی کاتب عمومی

آنقرہ

1928

ANADOLU HALK EDEBIYATI

مشهور تورکیاتچی رادلوفک علی العموم تورک خالق بیلکیسنه تعلق ایدن سکنز جلدک
آلمانجه بر اثری وارد. بواثرک صوک جلدی عثمانلی تورکلرینک خلق ادبیاتندن باحشد.
ماجار تورکیاتچیسى ایغناش قونوش بوجلد اوزون بر مقدمه یازمشدر. قونوش بومقدمه ده
آنادولو خلق ادبیاتی اوج غروپه آیرمق صورتیه برر برر تدقیق ایدر. مجموعه منرک بو
نسخه سنده قونوشک برنجی غروپه عائد مطالعه لرینی نقل ایدیورز. دیگر ایکی غروپه
عائد تدقیق لرینی ده کله جک نسخه مزده نشر ایده جکیز. قونوشک مقدمه سی، بر بوتون اولمقله
برابر بونک ایچنده ایلك غروپه متعلق دیشونجه لر اولدقچه تام و آیری بر جزؤ تشکیل ایتکده در.
ماجار تورکیاتچیسینک ایلری سوردیکی فکر لر آره سنده، اوزرنده دوریلما سی لازم کلن نقطه لر
یوق دکدر؛ خاصةً سلطان محمودک تحت کچمه سیله علاقه دار عکس العمل ... کبی بعض
جهتلرده تاریخی ذهول لر، عجله یاپلماش تعمیم لر موجود در. مقدمه نک نشرینی ا کمال
ایدنجه، حقنده بر تنقید یایمق، بو طریق ایله بحث ایتدیکمز ذهول لر تصحیحه چالشمق نیتنده یزه

*
**

عثمانلی تورکلرینک خلق شعریه خلق دیلی بو گونه قدار (1899) یزه مجهول قالمشدر.
حق خلق دیلی تعبیری چوق دفعه قولاغمزده یازی لسانه ضد بر عکس براقیر. معلوم
اولدینی اوزره عثمانلی خلق لسانیه یازی لسانی آره سنده کی فرق بویوکدر. دین کبی بر
چوق حرث عامل لرینک تأثیریه تورکجه یه کیردن عرب، عجم کله وقاعده لر بو لسانک
ماهیتنی دکشدرمشدر. عمومک قوللان دینی لساندن، یازی لسانی او قدر آیریدرکه، آنجق
براجنبی دیلی کبی آروجه او کره نیلمک شرطیه آکلاشیلا بیلیر. عثمانلی لسانی، عثمانلی
سلطنتنک ایلك دورلرندن، یعنی اون بشنچی عصر دن اعتباراً تبدله معروض قالمشدر. بولسان
بدایتده ده ا زیاده عجمجه نک تأثیری آلتنده ایکن صوکرالر، خاصةً اون آلتنجی واون
یدنجی عصرلرده تمامیه عرب تأثیرینه تابع اولمشدر. بو عصرک صوکنده کوریلن و سلطان
محمودک تحت کچمه سیله علاقه دار اولان روفورم نتیجه سنده خلقلک غرب حرثی قارشیسنده
قیدسز دوره مایه جنی آکلاشیلمشدر. محررلرو سیاسیلر یواش یواش یالکیز «عثمانلی جمعیتی»
دکل، عین زمانده عثمانلی لسانی ده « ملی » اولمالیدر، دیمکه باشلامشدر. بونلر عثمانلی

توركلرينىڭ مىلىشمەسى، ايچون بويوك بر غىرتله چالشدىلر و اون يدنجى عصر ك تقريباً اورتەلرنده ادبى اسلوبده برانقلاب ياپەرق ايران ، عرب عنصرلرى يرينە، دها زياده خلق عنصرلرني قوللانمغە موفق اولدىلر. بو صورتله اھمال ايدىلكە قالمایەرق عين زمانده حقير كوريلن كويلونك قابا دىلى ايلك دفعە دقتى چكدى ، بساطتى نسبتندە معنا اعتبارلە درين اولان ضرب مثلر بويوك بر تاثير اجراسندن كىرى دورمادى . خصوصيلە شناسى واحمد وفيق پاشانك ضرب مثل كلياتنك انتشارندن صوكراسكى ادبى لهجە ، يرينى خلق لسانە براقمايە تماماً ميل ايتدى . يكي عالم و محررلر خلق دىلىنك فقير اولمىدىغى و ايستەنيلن مفھومى افادەيە قابلىتى بولمىدىغى آكلايەرق بونى قوللانمقە تردد ايتەدىلر. حتى دها ايلرى يە كيدەرك سياسى انقلاب حر كىتلىرىنك باشنە كچوب وطن و ملت حقندە سربست تلقىنلرە بيلە تشبث ايتدىلر. آرتق ادبيات يالكىزمنورلرە دكل، بلكە بوتون ملتە ، بوتون جمعيتە عائد بر مؤسسە اولمەيدىر قناعتنى تردد ايتەدن اورتەيە قوييورلر ، بونك دە آنجاك خلق لسانى واسطەسيلە اولابيلە جكنى بحق ادعا ايدىيورلردى . حقيقتاً بو تاريخدن صوكراسكى توركيانك محررو شاعرلرى، عرب و عجم تاثيرندن اوزاق و خلق طرفندن آكلاشيلابيلە جك بر شكلدە يازى يازدىلر .

خلق لسانەدە طبعى بعض عرب و عجم كلمەلرى واردى . فقط بو كلمەلر منسوب اولدقلىرى لسانلردە حائز بولوندىقلىرى آھنك و معنايلە قوللانمىيور، بالعكس كرك سسلرينى، كرك معنا لرينى دكىشديرەرك بوسبوتون باشقە بر ماھيت آلييورلر ، يعنى تورك لغتتە ، تورك مالى اولارق كىرييورلردى . بونكە برابر ينە خلق لسانى، حقيقى ماھيتى و بديعى اوزيثريناليتەسى ايلە هنوز طاننامش و عثمانلى توركلرينك خلق ادبياتنك موجوديتندن هيچ كيمسە خبردار اولمامشدى . خلق نثرينك يكانە و عمومى اولارق معلوم بولنان متنى يوقايدە ذ كر اولونان ضرب مثلرە منحصر كىيدى . يالكىز عثمانلى خلق شعريە علاقەم دولاييسيلە كرك روم ايليدە و كرك آنادولودە عثمانلىلر آرمە سندنە ياپديغى سياحتلردە ھرھانكى بر آوروپا ملتى قدر عثمانلىلر كدە زنكىن بر فولقورە مالك اولديغىنە بالذات مطلع اولمىشدم . بورادە خلق شعرى حقندە يازديغى، و قتيلە ماجار علم آقادە ميسى طرفندن نشر ايدىلن كلياتى تاملە جق ماھيتدە در . بونلر نىم (1889 - 1890) تاريخلرنده پترسبورغ علم آقادە ميسنك تكليفيلە قسماً استانبول ، ازمير و آيدىن جوارندە ، قسماً قونيه ، کوتاھيە و انقرە شەرلرنده ياپديغى آراشدير مەلرك نتيجه سيدر .

شىمدى اول عثمانلى خلق شعرى حقندە عمومى معلومات اعطاسنە و بونك مختلف

نوعلرندن بحث ایتمه مه مساعده ایدیلسین . عثمانلیلرک خلق شعری مختلف آوروپا ملتلرینک خلق بیلکیمی آره سنده اک یوکسک بر موقع احرازینه لایقدر . کرک تشکله کی تنوعی و کرک زنکینک و محتواده کی عراقی موجب خصوصیتی اعتباریه مقایسه لی خلق لسانیاتی بونلره بویوک بردقته کوزینی چویرمه لیدر . چونکه بونلر شرق ایله غرب آراسنده قورولمش بر کوپری وضعیتده اولوب کرک هندستان أسطوره لرینه کیدن اوزاق شرقک موضوعلرینی و کرک یاقین غربک دنیا تلقیسی و اتنو غرافیک حاللری حائزدر . بوتون بونلری کتابمزده کی متلره نظراً بر قاج اساسلی غروپه تقسیم ایدیورز : ایلك غروپه منظوم حکایه لر داخلدر . کور اوغلو ، شاه اسماعیل ، عاشق غریب ، عاشق کرم .. الخ کبی خلق کتابلرینی و خلقک قهرمان تیپلرینی یاشاتان رومانلرینی بو غروپدن صایورز . ینه بورایه یکریمی بش خلق ماصالنی علاوه ایدیورز که بوماصاللر ، خلق رومانلرینی تعقیب ایتدکلی کبی ، شکل و محتویات اعتباریه ده آوروپا خلق ماصاللربنه توافق ایتکده در .

ایکنجی غروپه لیریک موضوعلی اثرلر داخلدر . 352 پارچه درت مصراعلی مانی ، یعنی فکری منظومه ، 229 پارچه جناسلی مانی و صوکر (باغیرمه) نامی آلتنده جمع ایدیلن 95 خلق بیتی ؛ بونلر قسماً عشق ، قسماً حیدود ، یا خود عسکر شریقلیدر . اوچنجی و صوک غروپ خلقه عائد فاجعه لریک تجربه لرینی تشکیل ایدر . بورایه قره کوز اویونلری داخلدر . بونلردن تمام اولارق و یردیکم دو قوز دانه سنی دو غریدن دو غری به ایشیتدیکم طرزده یازدم . اک نهایت لسان علاقه سنی دولایسیله خواجه نصرالدینک قونییه ده یازدیغم 136 لطیفه سنی محلی شیوه سیله تثبیت ایتدم . (بونلری قونییه ده یوسف سامی افندی دن آلدہ ایتدم) .

1

تصویری شعرلره منظوم حکایه لردن عبارت خلق رومانلری و ماصاللر برنجی غروپه داخلدر . خلق رومانلرینک چوغی ، عجمستان و آذربایجان دن کوچوک آسیایه کلن بویوک حکایه لردر . بونلرک همیسی ، نثر و یا نظم حالده ، اسلام تروبادورلری دییه بیله جکمز ساز عاشقلرینک قهرمانلقلرندن بحث ایدر . بو حکایه لرده هر قهرمان بر عاشقدر ، عاشقلر شایان حیرت عدایدیلن سازلرینک سحرکار تاثیرینه و قیلچلرینک قوتنه کووه نه رک هجوملر یاپارلر ، سرگذشتلره آتیلیرلر ، سرگذشتلرنده هر نوع مانعه لره راست کلیرلر ، فقط بو مانعه لری ، قسماً معجزه لره ، قسماً مهارتلی و قوتلریله بر طرف ایدرلر . نهایت غالییت مکفاتی اولارق ، حیاتی بر غایه بیلدکلی شیئه ، مثلاً سوکیلیلرینه نائل اولورلر . (اورخانک صاغدیجنه قاووشماسی کبی) بو کبی عاشقلر ، آلآن آنادولونک اوتہ سنده ،

بریسندہ کورولور . سازلریله قصبه قصبه ، کوی کوی دولاشارق اجداد قهرمانلقلرینی حکایه ایدرلر .

خلق رومانلرنده سرگذشتک ساده قسملری نثر ، جانلی ، شاعرانه قسملری ایسه منظوم اولارق نقل ایدلمشدر . بونلرک موضوعلری اکثریتله معلومدر . آرالرنده الکزیاده مشهور اولانیده « کور اوغلو » حکایه سیدر . بو حکایه تورک اورثینالیتہ سنه اک یاقین اولان بر خلق رومانیدر .

« کور اوغلو » ایلک اوکجه (منشأنده) شیعیلرک مدافعی اولارق میدانہ چیقار . بالآخره آنادولو تورککلکنک اک بویوک قهرمانی اولور . لاکن بوراده ، بالعکس سنی شووالیه سی حالنده ، شیعی حاکمیتہ قارشى طورر . کور اوغلو حکایه سی ، عادتا بر حایدودک تاریخی ، ماصالی و عین زمانده بر شاعریک مقدراتیدر . حکایه نک قهرمانی ، اک کوچ برماجریه آتیلیر ، اولا قرق ، صوکر ، بوندن چوق فضلہ حایدودله ایشہ کیریشیر . فقط زمان زمان سازینه مراجعت ایدر ، سازیلہ صیقینتیلرینی ، اضطرابلرینی ترنمه قویولور . آدی « کور اوغلو » در . [بردره بکی ، بر ساییک کوزینه میل چکمش ، انتقام آلمق ایچون ساییک اوغلی کندیسنه بونی اسم اولارق انتخاب ایتمشدر]

سرگذشتک جریان ایتدیکی محل (بولی) شهریدر . حکایه نک حصوله کلمسنده شدتیلہ مشهور اولان بر دره بکی سبب اولمشدر : دره بکینک ، مملکتہ کیرمن هرکسدن ویرکی (یول باجی) آلمق عادتی ایدی . بر دفعه بر کروان بولی اووالرندن کچیوردی . عادت اوزره بولی بکنه ویرکی ایچین مراجعت ایدلمشدی . بکک ماهر بر ساییسی (آخرجیسی) واردی . کندیسنه بر آت سچیلمه سی ایچون اونی کروانه کونده ردی . ساییس بر آت سچدی ، بیندی . یولک یاریسنه کلدیکی زمان آت هرهانکی بر شیدن اورکه رک ایلرییه کیتمه دی . ساییس بولک اوزرینه باشقا بر آت سچدی ، اوندن ده عینی شکلده استفاده ایدمه دی ، بواختابلرک صوکنده ، نهایت کوزینه ایلیشن صاری وضعیف بر آتی آلدی ، بیندی . آت قورقمادی ، کندیسنی بکک قوناغنه قادار کوتوردی . بک ، بو سفیل آتی کورور کورمنز اوقادار قیزدی که ، ساییسی باغلانیدی ؛ کوزلرینی چیقارتدی وضعیف آتہ بیندیروب دفع ایتدی . آت ، زاواللی کوری زوجہ سنه و چوجوغنه قاووشدیردی ، چوجوق ، باباسی اوزاقلرده یاشادینی زمان کوچلو ، قوتلی برکنج اولمشدی . اودرجه ده که ، طوتدوغی آغاچلری کوکیله برابر طوپراتدن چیقاریوردی . باباسنی کتیرمن آتله بکدن انتقام آلمغه قرار ویره رک چاملی بلده قوناقلادی . یاننده ده بو آرالق قازاندینی آرقاداشلری

واردی . اطرافى کندیسندن قورقغه باشلادی ، شقاوت ماجراسنك برچوق صفحه لری ایشته بوراده باشلایور که بونلر کتابده یازیلیدر .

ایکینجی حکایه ، « شاه اسماعیل » در . شاه اسماعیل ، برپادشاهك اوغلو اولوب کیجه رؤیاسنده کندیسنه عشق شرابی ویریلش ، بونی ایچنجه یوروک قبیله لرندن بر قیزی ، کلعداری سه و مشدر . لا کین مقصده ایرمك ایچون دیولرله ، مشهور قادین پهلوان و عرب اوزهنکی ایله مجادله ایتك ، حاصلی برچوق مشکلايه قتلائق مجبوریتده قالمش ، اوزون محاربه لردن صو کرا پری و دیولرک یاردیمیه وصالک لذتی طامشدر .

« عاشق غریب » حکایه سی ایسه ، منظوم بر روماندر . بو حکایه ده قهرمان آرتیق قیلیجه قاوغا ایتمز ، مسلح دوشمانلره قارشى چیقماز ، سلاحی آنجاق سازیدر ، بوتون قوتی ، امیدى سازنده در . غایه سی قهرمانلق دکیل ، بلکه ، رؤیاده کوره رك سودیکی حاجی صنم نامنده برینك قیزی بولمقدردر . عاشق غریب ، رؤیاسنده عشقك فسونکار ایچکیسنی ایچدکن صو کرا شاعر اولمش ، قلبندن دوداقلرینه هجوم ایدن کوزل شرقلری ترمه باشلامشدر . آرتیق سو کینیسنى آرامقدن باشقا یایاجق برایش یوقدر ، یوله قویولور ، هر طرفده شاعرلری مسابقه یه دعوت ایدر ، نهایت رؤیاده کوردیکی قیزی بویوک مانعاره غلبه ایدرک الله ایله مکه موفق اولور .

بو حکایه ابتداده اوتنه سنه بریسنه شعرلر سرپیشدیریلش مشور بر پارچا ایدی ، بز کتابمزدده آنجاق اللى بر شارقیدنى کوستردك . بو شارقیلردن رومانده کی حرکتلر حقنده بر نتیجه چیقارمق قابلدردر . کرک شکل ، کرک محتویات اعتباریه (تورکو) دینیله ن خلق شرقیلرینی آندیران بو شعرلردن ایلریده بحث ایده جکزر .

عاشق کرم اضطراب چکن بر عاشقك حکایه سیدر ، یوقاریده تماش ایتدیکمز ایکی مسعود قهرمان ، سو کیلیرینه نائل اولمشکن بدبخت کرم ، آنجاق او بر دنیاده سعاده ایریشیر . کرم بر پرنسدر ، باباسی اولان شاهك سرانی ترک ایدر ، سو کیلیسنك ایزینی (برارمنی پاپاسنك قیزی اولان اصلی بی) آرامق ایچین ... سنه لرجه دولاشمش ، شعرلریله سازینك تللرینی آجی آجی تیتره تمشدر . اصلی بی کو کسنه باصدیراییله جکی زمان طالعیسنك بوکا مانع اولور . حکایه ده ، اصلی ده احتراض آتشی ایچنده یانمقله برابر ، حقیقی معناسیله عشقك آجیسنى ظادان ، داها زیاده کرمدر . زواللی اصلی اونك کولندن بر درلو آریلاماز ، قیرق کون قیرق کیجه آغلار ، اوندن صو کرا کرمك قالان کوللرینی سو پوردیکی زمان صاحبیرینه بر قویولجیم دوشه رك اوده درحال طوتوشور ، هرایکی عاشق

آنجا بوسورتله ، کول اولق شرطيله برلشیر .

عاشق کرم پیرلرک وعاشقلرک استادیدر ، شرقیلری بو کون دخی سویله نیور . آنادولوده هیچ بریر یوقدرکه بدخت کرمک شرقیلرینی صیق صیق دیکله مش اولماسین ، بویوک صاریقلی و کنیش شالوارلی لطیفه جی مداحلر ، شاعرلر حالا تورک کویولورینک قهوه لری زیارت ایدرلر ، اورالرده ، بونک کی بر جوق ماصاللری تکرارلارلر . بونلر آنادولو تورکلرینک عصری عاشقلریدر . یالکیز ؛ آکلاتقلری ماصاللر ، اوتوده بریده سازلریله ترنم ایتدکلری شارقیلر ، ینه اسکیدر .

کور اوغلو قهرمانک و پرنس اسماعیلک ماجرالری وعاشق کرمک حزین افولی و بوکا بکزه ر موضوعلر آنادولوده آلآن ، دیکله ینلری آغلایور ، اونلره عائد منقبه لر املی بر ادا ایله آکلاتیلیور ، اولجه سویله دیکمز کی بونوعدن خاق کتابلرینک اکثریسی نثردر . بالخاصه قهرمانک حیاتی و اونک شاشقین ، پریشان یوللرده دولاشماسنه عائد اولان قسملر بوزمره دن در . حکایه اینجه بر نقطه یه کلوبده سامعینی برابر سوروکله یه جکی زمان سازه و بسته یه مراجعت اولونور ، بونلرده کوروله ن مصراعلر (8) ، (10) ، (13) هجیلیدر . بوتون بو خلق کتابلری اسکی بر منبعه ارجاع ایدیله بیلیر . او کتابلرک لسان و موضوعلرندن استدلال ایدیله بیلدیکنه کوره بونلرک ایلك وطنی آذربایجان و ایران تورکلرینک اقامت ایتدکلری یرلردر . بو خلق کتابلری ، حقیقت حالده تورکمه نلرک قهرمانلق ماصاللریدرکه صیراسنه کوره عثمانلی و یاخود ایران تورکلری آراسنه واصل اولمش ، آنادولو و آذربایجان کوره سنی و یا شیعی بر رنک آلمش ، و هر حالده ، آنادولودن اول آذربایجانده یاشامشدر . بو کی اثرلرک آذربایجان عائد خصوصیتلری حالا محافظه ایتمکده بولونماسی بونی تأیید ایدر . شونی تردد ایتمکسزین قطعیتله سویله یه بیلیرزکه بونلرک منشائی تماماً خلقک روحیدر . بونلردن مفرض بعضی شارقیلر بو کتابلرک طائفادیخی یرلرده بیله ترنم اولونمقده در ، بن بو حالی بالذات آنادولو شرقیلرنده کوردم .

بونوع خلق کتابلری یاواش یاواش ثولمک اوزره در . ، نته کیم ، عاشقلرده آرتیق بیتمکده در ، بونک ایچین تورک خلق حکایه لرینک بعضیلرینی نشر ایتمکده کی آرزوم هر حالده فائده سز اولماسه کر کدر . بالخاصه ، لهجه سی ، بو کونکی عثمانلی تورکلری لهجه سنه یاقین اولان بر عاشقک آغزندن بونلری تثبیت ایتمکده ، ملاحظه ایدلایکندن داها زیاده منفعت واردر .

منظوم حکایه لرک ایکنجی غروپنه حقیقی خلق ماصاللری نامی ویریلن (قوجا قاری

ماصالیری (داخلدر . بو جلده بن (24) ماصال کوستردم که بونلری دوغروندن دوغرویہ خلق آغزندن آلام . قسماً استانبولده ، قسماً بروسه ، ازمیر ، انقره آیدین کی آنادولونک بویوک شهرلرنده طوپلادم . بو ماصاللردن بعضیلری خصوصی برصره تعقیب ایدهلر : بونلرده برنجی قسم ، برتکرله مہدن عبارتدر ، بوتکرله مہ ماصالہ لطیفہ لی برمدخل وظیفہ سنی کورور ، تورک ماصال نقللرنده ، معنا اولمایان شکلده کولونج اولان ، بو آلداتیجی قسمدر . سامعلرک دقتی بو قسمله جلب اولوندقدن صوکرہ حقیقی ماصال نقل اولونمغه باشلانیر .

بزم کتایمزدہ بش مختلف نوعده ماصال یازلمشدر . بوندن صوکرہ خلق ماصالیری شوشکلده برصره تعقیب ایدهلر :

مقصدینه نائل اوله مایان قیزلر ، مقصدینه نائل اولان قیزلر ، طاقیر داغ ماصالی ، فقیر آدامک قیزی ، قارا ییلان ، قهرمان قره مصطفی ، بدلا محمد ماصالی ، شاه (بندرس) ک ماصالی ، آغلایان نار وکولن آیوا ، حاجی احمد آغا ، موسی بک ، تاسا (صیقینی) ، کدر قوشی ، بوینوزلی ییلان ، قورقو ، حلواجی کوزہ لی ، کل پریمی ، قہوہ جی کوزہ لی ماصالی ، کوزہ ل احمد ، بیللور کوشک ، عقللی وبدلا چوجوق ، بختیار بک ، پری چوجوق ، سیمرغ (عنقا قوشی) ، قہوہ جی عمر ... بو موضوعلر ، قسماً آوروپا ماصاللرینکده موضوعیدر ، قسماً ایران ماصاللریلہ آرالرنده قرابت وارددر . بونلرک علی العادہ شکلری شویله در :

پادشاه شہزادہ سیلہ ویاسلطان قیزلریلہ برابر ، پرنسک مریمی ، لالا ، صوکرہ اتوصیہ لریلہ معجزہ کوستردن درویش ، فقیر طبقہ دن اودونجی ، فقیر قادین ، کل اوغلان ، بالقجی ، قوشجی ، قہوہ جی ، اکمکجی ... بوماصاللرده دنیوی شخصیتلردن باشقا جینلرک دخی زنکینلرینہ و قراللرینہ تصادف ایدیورز . ایی وفنا اولان جینلر ، شیطانلر بربرندن آیری یاشارلر و چوق نادر اولارق یکدیکرلریلہ تماس ایدهلر . بوکا مقابل اونلرک دنیوی شخصلرلہ تماسی دہاز یادہ در . ایی اولانلر انسانلرہ اییلک ایتدکلری کی فنالری دہ دشمن درلر . ایی اولانلر اراسندہ برنجی صفی پریراشغال ایدهلر ، یاری پریرلر ، سحر بازلر ، سحر باز و حیوان شکنہ کیرمش اولانلر بونلرک حاکیتی آلتندہ در . تورک پریرینک آیری دولتلری ، آیری قراللری وارددر . انسان شکنہ کیرلرسہ یشیل البسہ لرلہ اورتولو کورونورلر ، صوکرہ انسان شکلندن ماعدہ ، کووہ رجین قیافتنی آلیرلر ، سیاحت ایتدکلری وقت بعضاً بر قرال ویا قرالیچہ اولورلر . غروپلر (اوچلر ، یدیلر قرقلر) حالندہ یاشارلر .

قېلېرىندە دىنوى بىر عشق اويانچىيە قادار پرى اولارق قاليرلر. دىنوى شىخصلر ، پرىلر قىرال ويا قىرالىچەلر يەنە مفتوندرلر، بعضاً بونلردە پرى شىكلنە كىرەر و رۇيادە عشقك سحرلى قدحندىن بىر مايع اىچەرك اسكى شىكللر يەنە عودت ايدەرلر . مع مافيه بو كىيلر چوق وقت رۇيادە كوردكلرى پرىلر آرقاسنە دوشەرك اونی ، اوزاقلردە ، مجهول اقلیملردە آرارلر. قىرقلر ، اكثر يا فنا حیات ياشايانلر ، اوچلردە اضطراب چكەنلر يارديم ايدەرلر ؛ لحوسه قاديئلر ، ياراليلر باقائلر ، كيمسه سز و فقيرلر بونلر معاوندرلر . ياريم پرىلر ، اكثر يا فانی قىزلردر . بونلر خبرلى اولمادن پرىلر آراسنە دوشرلر و طلسمه دىوييلر قارشى كنديلر يەنە محافظه موفىق اولورلر. طلسمى قايب ايدەرلر سە حياتلى درحال نهايت بولور . بونلر اقامتگاهلرى پرىلر باغچەلر يدر . اورادە سحرلنش حيوانلر نظارتندە يشارلر ، بو باغچەلردە پورتقاللر ، آغلايان و كولن المار ، قونوشان ودانس ايدن داللر... الخ وارددر. باشليجه سى « زنجى عرب » اولمق اوزرە پرىلر ياردمچيلرى پك چوقدر . زنجى عرب ، بردوداغى يردە ، بىر دوداغى كوكدە بىر مخلوق اولوب هر وقت افنديسنى آمرينه آمادە وهرشيئى يامغه مقتدردر . پرى يە بوندىن باشقا (قىرطاي) و (آيغىر) دە يارديم ايدەر . بونلر اىچدكلرى كل صوي ، يمكلرى بادمدر . هوادە او قادار سرعتلە اوچارلر كە ، روزكار بىلە يتيشەمز . آخىردە سفىل وضعىف بىر بىكر بولونور ، بوموافق بىر آدام بولدىغى تقديردە مكمل بىر آت اولور و كوزيكى « قاپا ، آچ » دىەرك افنديسنى ايستەدىكى يره ، حتى يرك يدى قات آلتنه ، آلتى قات سمارە كوتورور. « قىرطاي » سحرلى المانك محصوليدر سحرلى ألمايى ، پرى - يعنى درويش - اولادى اولمايان پادشاهك قارىسنە ، قابوقلر يەنە آتە يدىرملك اوزرە پادشاهه ويرير . آيغىرلر ك وطنى دكزدر . دكزدن چيقار و تكرار كىرەرلر ، بونلردە پرىلر كى قىرق دانەدر ، آقشاملرى پىكارصوي اىچمك اوزرە سحرلى آت ، دكزدن چىقدىغى زمان بريسى نعل وا كر ورور و اوستنه بىنرسە درحال آت اوكا صورار « افندم نه اىستيورسك » و ايستەدىكى يره اوچار . بونلردن بعضيلرى شيطانك اولادلى ، يعنى روزكار ديولر يدر ، بىر آدامك امرى آلتندە بولونورلر سە اونی مدافعەلر ايدەرلر ، مقصدينه ايريشديرلر .

پرى عالمك الك بويوك موجوديتى زمرد عنقاددر . بوبعضاً قوشلر ك پادشاهى ، بعضاً دە بوتون پرىلر قىرالىدر . بوبىر سلطان قىزى ايله اولەنير ، قدرتى جنلردن اوستوندر . سحرى ، كرامتى هرشيدين چوقدر . زمرد عنقا ياكلش يولە صاپمش اولان پرىنى مقصدينه ايريشديرير . يدى قات كوكلردە دولاشير و مكمل سرايلرە مال كدر . بونك سرايى پىكار باشندەدر . كندى

مملکتک یولنی شاشیران پرنس او بر دنیا به کوندرمک اوزره قرق دانه قویون کسیدیریر، بویوک بر طولوم صو دولدورور. بونلرک هپسینی بر چوال ایچنه قویارق؛ صرتنه آلیر، اوکا «غیق» دییه باغیریرسه «أت»، «غاق» دیرسه «صو» ویرمه لیدر. صو کرا اوچماغه باشلارلر. اولا آلتون، متعاقباً کوموش داغلردن کچرلر، نهایت یراوستنه واریرلر. یریلر عالمده قسماً بر قرال، قسماً پرنسک امری آلتنده اولان سحرلی حیوانلر واردر. پیلان، بالیق، خوروس صیچان، طاوشان الخ.. بو حیوانلرک قبالی بعضاً انسان شکلنه کیره رک دنیویلرله اولنیر. اکثریا بونلرک کوبک استقامت لرند بوناختار بولونور، برآدام بوناختاری بولورده آلیرسه قارشیدسه بر قاپی کورور، قاپی پی آچوب ایچریه کیره جک اولورسه بر بازاره کلیر، بازارده برچوق صنعتکارلر چالیشمقددر، بوراده کی بوتون حیوانلر معجزه صاحبی درلر.

ای جنلردن بریده ضرورت حالنده یشیل صاریق ایله کورونن درویشلردر، بوجنلر یا دنیاده کیزه رلر، یاخود سماده اوپارلر ویاخود جامعلرده بولونورلر. بونلرک منبئی آتشدن. آتش ویلیدیزلرله محو اولورلر، انسانلری آلوب برابر اوچارلر و اونلره ای نصیحتلرده بولونورلر، معظم شکلره بورونور، شکلرینی دکیشدیریرلر. فنالری قورقوتور، آیلره مکافات ویریرلر. اختیار پیر، بالخاصه رؤیالرده کورونور. فناجنلرله یاپیلان محاربه ده قهرمانلره یاردیم ایدر، سحری، صنعتاری مکملدر.

بونلرک طلبه سی چوق دفعه پادشاه اوغوللری درکه اوزاقلردن کووه رجین قیافتنده، کلیر، سحر اوکره نیرلر.

بعضاً رؤیاده درویش، سلطانک قیزی پرنسه سهودیرر. المارندن قرالیچه لرک اولادلری اولورسه چوجوغه اسم ویرر، وداثما اونک محافظی اولارق قالیر.

تورک ماصال عالمک فنا جنلرینه کلنجه: بونلر، انسانلردن اوزاقلده یاشارلر، داغلرک، یایلارک انسان آياغی باصمیان جهتلرند، مغاره لرده، یر آلتلرند اوطوررلر وهپسنک رئیس (دیو) شیطان بعضاً انسان شکلنه کیرر، بعضاً ده حیوان؛ باشنده بوینوز، آياقلرند مهموز واردر. یانه یاقلاشیلاماز. زیرا آتشدن یارادیلشدر. اشکالی کورونمز، زیرا عنصرلری روزکاردر. لاکن هپسنک برطلمسی موجوددر، قایب اولورسه قوتسز، قدرتسز قالیرلر. دیو، قازا کلق سرایلرده، درین مغاره لرده، پیکاردیبلرند اوطورر، انسان، بالخاصه کنج قیز اتی بیر وجهه سی پک بویوکدر. بونلر، اکثریا یریلره خدمت واونلرک باغچه وکوشکلرینی محافظه ایدرلر. یانلرینه فنا مقصدله یاناشانلرک دوشمانی اولدقلری

کی کوزهل سوزلرده کوزهل مقابلهده بولونورلر . دیو آناسی ، شیطانلرک اوستاسی ،
 سحره اوغرامشلرک کوزجیسی در . بونک ایکی اوزون ممهسی وارددر . بری صاغ ،
 دیگر صول اوموزینه اصیلی در . یولده راست کلن اوکا آناجیم دیمزسه و یاخود ممهیی
 چکوب ائمزسه وای حالنه . بر کیمسه اوکا کوزل سوزله یاناشرسه اونی آلیر وانسان آتی
 قوقوسی آلان یاورولرندن صاقلار . دیولرک اک تهلکسیسی (روزکار دیوی) اولوب
 کندیسنه هیچ بر سلاح تأثیر ایتمز ، هیچ بر کوز اونی کورمهز ، روزکاردن چابوق
 اوچار ، اوکا یالکز ، طلسمنی بیلن غالب کله بیلیر که بو طلسم ایسه اوزاق بر آداده در .
 بو آداده بر اوکوز ، اوکوزک ایچنده بر قفس و قفسدهده اوچ کووه رجین وارددر . ایشته
 بو اوچ کووه رجینی ئولدی رهن دیوی ده محو ایدر . دیگر فنا جنلردن بری ده اژدرهادر .
 شکلی انسانه بکزمهز ، بلکه قانادلی و آتش صاچان بر بیلان در . 3 — 7 قافاسی وارددر .
 یالکز یوزنده انسانه بکزر جهتلر بولونور ، قویو ایچریلرنده کی سرایلرده اوطورور ،
 دیولر کی انسان آتی ایله کچیر ، کنج قیزلری قاجیر ، صومبعلرینی قاپار ؛ وای اونک
 اوطوردینی یرک ، یاخود شهرک حالنه ! مرحتسز و دیودن زیاده قانه صوصامشدر ، هر نه
 قادار قدرتی آزهده اکثریا پادشاه چوجوقلریله مجادلهیه کیریشیر ، محاربهده اکثریا
 بر حملهده آلتی قافاسی کسلیلر و صوکر اژدرها باغیر : « آدامسهک بر کره ده
 وور ! » اکر بر کره ده وورولورسه تکرار جانلانیر . لاکن : « پرنس » بنم آنام
 بنی بر کره دنیایه کتیردی « دیر و وورمازسه اوزمان محو اولور . یدنجی قافاسی ده
 قویوه دوغرو کیدر کن دوشر و صولک سوزینی سویلر : روحی آلان مالی ، ملکمی ده آلسین !
 اژدرهالر آراسنده مغلوب اولمایانی ده وارددر : بونلردن بری Compalak
 اژدرهاسیدر . بونک طلسمنی دخی محو ایتک شرطیه کندیسینی ئولدی ریمک ممکندر .
 اژدرهانک یاننه ، اک اییسی ، قرق کون اویقویه دالیدی زمان کیتمکدر . اوزرندن قرق
 قیل چکیلیر و یا قیلیرسه اونی محو ایتک قابل اولور ، هر قیل یا قیلیر کن اژدرها اویانیر ، تماماً
 یوق ایتک ویاننه یا قلاشدیر مامق ایچون سحرلی بر ایکنه قوللانمق لازمدر . تورک ماصالرنده
 بونلردن ماعدا ، برده سحر باز قادین (جادی قادین) وارددر . جادی ، دیو آناسندن ده فنا
 اولوب مهارتی سحر باز لغندهدر . قدرتی دیو قدر دکیسهده پرنسسلره سحرلر ، بویولر
 یاپار و سهون قیلیر آراسنه مانعهلر قویار . بعضآده دیولره و اژدرهالره معاونتده بولونور ،
 قیزلری قسماً دیو ، قسماًده بری طبیعتلیدر . اکر آنالردن قاجق ایسترلرسه جادی
 قاری اونلری ضبط ایدمهز . دیو آناسی کی بوده سیاحت ایدهنلرک یولنه چیقار : ای

یرینه فنا نصیحت ویرر. آووج دولوسی آلتون ویریلیرسه آراصیرا ای نصیحت ده ویردیکی اولور، نظری او قادیار فنادر که بر قیزه باقاسی اونک فلا کتیله مساویدر. جادی بی محو ایتک، باغچه سندن برکل قوپارمقله قابلدیر. باغچه نك کوزجیسی برکدی در که بر آرسلا نه و یاخود قاپلانه بکزه ر. فقط، حقیقت حالده سحر بازك قیزی در. شکلی شیخص و اشیایه بکزه دیر. بوده سحر صنعتی بیلیر. آناسندن قاقچق ایسترسه جادی آنانک سرایی باغچه سنده، ایکی قویو واردر، برندن بال، دیکرندن قان آقار، عاشقی قاندن وقیز بالدن ایچر، اوزمان ایسته دکلیری یره کیده بیلیرلر، هرشکه کیره بیلیرلر.

فنا جنلردن بری ده عفريت در. بو، اژدرهایه مشابه اولوب یوللرده بردن بره طوپراقدن چیقاراق او کنه کله بی محوایدیر. بونلردن باشقه برطاقلری داها موجوددر که بزم کلیاتده یوقدر. یکریمی بشنجی ماصال (مداح) نامی آلتنده نشر ایدیلشدر. بونلر رمضان کیجه لری خلقی اکلندیر یچی حکایه لردر. قهوه نك برینک اورناسنه وضع ایدیلن اسکمله یه مداح اوطورور، بر آلتده بر بز واردر، دیکریله ده بر دکنکه دایانیر. بز سسی دکیشدیر مک ایچون آغزی قاپامغه یاردیم ایدر، دکنک ایلده (میمیک) تماملانیر. مداحلر، یالکز حکایه آکلاتمازلار، اوینارلارده. آکلاتدقلری حکایه لرده کی شخصلری، کندلی لهجه لریله قونوشدیر مقده خاصه ماہر درلر. حکایه لرینک موضوعی کولونج و خلق حیاتندن آلتمشدر. مداح چوق وقت عربجه و عجمجه کله لره مراجعت ایدر که حکایه جینک معلوماتلی اولدوغی ذهابی حاصل اولسون. بونوع خلق اکلنجه لری عرب تأثیریه حصوله کلش اولسه بیله موضوعک تورک روحنده مندمج اولدوغی محقق در. ایشته مداح حکایه لری بونک ایچون (اوریشنال) در. بو حکایه لر، بلااستثنای محلی و استانبوله عائد اولوب بر چوغی حرث اعتباریه مهمدر. بزم بوراده یازدیغم برمداح حکایه سی، استانبول محله لرینک برنده برمداحک آغزندن آلتمشدر. خلقک یاراتدیغی حکایه ادبیاتی ایچنده نصرالدین خواجه یه مربوط اولانلرده موجوددر. بونلر لیطوغرافله باصیلمشدر. نصرالدین خواجه عطف ایدیلن حکایه لر صاییسز اولوب بر قسمی ده بالاخره تنظیم ایدلش و ایچجه سی فرانسه زجه یه و آلمانجه یه نقل اولونمشدر. بونلرک خطاسی ادبی محصوللری تقلید ایتسی در. او اعتبارله بونلر خلقک دیلنی عکس ایتدیر میورلر. بن ممکن مرتبه خلق دیلنه و نصرالدین خواجه یاقین اولماسی محتمل اولانلری طولادیم. بو خصوصده بکا اچوق یاردیم ایدن یوسف سامی افندی در. خوجانک زمانی و تاریخی رولی حقنده خلقدن ایشیتدکلم شونلردر: «خوجا قیرشهرلی بر عثمانلی تورکیدر، دوغدیغی تاریخ معلوم ده کیل سده تیمورلنک زماننده یاشادیغی

سویله نییور . شو حالد خوجا 1402 تاریخلرند بر حیات ایدی ، دینله بیلیر . زیرا تیمور بو صیرالرده آنادولوده بعض شهرلر ضبط ایتشدی . دیکرلری آراسنده شو حکایه دقتی جالدر : « تیمور قیر شهره دوغرو کلیرکن ، شهر خلقی بونی طویدی و شهره ضرری طوقونماسنی محتمل کوردی . اهالی خوجایه کیتدی ، نصیحت آلمق ایچون خوجایه رجا ایتدیلر که ، شهره هجوم ایتهدن اول تیمورله کوروشسون . خوجا بویوک بر صاریق صاردی وهان هان چیریل چییلاق شهر قاپوسنه چیقدی و تیمورلنکی کوزله دی . تیمور کلدی ، عجائب قیافتده خوجانی کورونجه زملی اولدوغنی صوردی . خوجا جواباً دیدی که : بن اللهم و بوراده بعض شیلر کوسته ره حکم . تیمور قرار کاھدن چوق کوچوک کوزلی بر آدمی قارشیسنه چیقاردی و خوجایه : بونک کوزلرینی بویوک یاپ دیدی . خوجا جواباً : - بن طوپراق اللهی یم . کوبکدن یوقاری ایشلرله اوغراشام . اگر ایسترسه کز کوبکدن آشاغی اولان ده لیکی بویولته یم .

بوسوز تیمورک خوشنه کیتدی ، بونک اوزرینه شهره ضرری دوقونمادی . بوکابکزر تیموره عائد حکایه لر آنادولوده چوقدر . هر حالد خوجا ، تاریخی بر شخصدر ، تربه سی آق شهرده در ، تربه حقنده موجود منقبه لک صایسی یوقدر . انسان تربه بی کورونجه کولر ، اوج طرفی آچیقدر ، بر طرفی دیوار و بویوک کلیدله اورتولودر . بونلرده کی مزاح ، غایت صافدر . لطیفه لر خلقک روحنی کوستیر . بونک ایچون خوجایه عائد اولمایان بر چوق لطیفه لر ، خوجایه عطف ایدیلیر . نصرالدینه تورک خلقک مزاحنک ممثلی دیه باقیلا بیلیر . منشای ، تورک خلقیدر . بر قسمی ایله آوروپا نککیلر آراسنده بعض تبدلر بولونورسه ده بویوک قسمی تورک ذهنیتنه اوینوندر . دها طوغروسی اسلامی تورک اوریثرینالیه سیدر . لطیفه لک ، ماصاللرک آکلاتیلدیغی دیللرده ، حقیقی خلق دیلی حقنده بزه بر فکر ویرمکه کافیدر .

یازان :
İKNAŞ KONUŞ

ترجه ایدهن :
H . F